

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příprava na vyučování Výchovy k občanství s cíli v oblastech OSV a VDO

Název učební jednotky (téma)	Seznamujeme se s prostředky komunikace
Stručná anotace učební jednotky	<p>Učební jednotka vede žáky k seznámení, k pojmenování a k aplikaci existujících nástrojů komunikace ve společnosti a především ve škole. Aplikace probíhá na několika školních modelových situacích, kde se žáci učí s nástroji komunikace pracovat.</p> <p>Učební jednotka je založena na práci s pracovním listem ve skupinách i samostatně. V průběhu učební jednotky dochází k uvědomování si důležitosti používání vhodných komunikačních nástrojů v určitých situacích.</p> <p>Ve druhé části učební jednotky mohou žáci ve své třídě/škole navrhnout a později postupně zavést nový nástroj komunikace nebo alespoň zefektivnit ty dosavadní.</p>
Nutné předpoklady	—
(Již osvojené znalosti a dovednosti žáků, které umožní, aby jednotka efektivně směřovala ke svým cílům).	
Časový rozsah učební jednotky	90 minut (možno rozdělit na 2x 45 minut)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>Věk žáků (ročník)</p>	<p>6.–8. ročník</p>						
<p>Zařazená průřezová témata (včetně čtenářství)</p>	OSV	MKV	MV	VMEGS	VDO	EV	Čtenářství
	Ano				Ano		
<p>Vyučovací obor(y)</p>	<p>Výchova k občanství Třídnické hodiny</p>						
<p>Dlouhodobé cíle <small>(Klíčové kompetence, části profilu absolventa, části výchovné a vzdělávací strategie školy)</small></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žák jedná odpovědně a samostatně. • Žák zná řadu komunikačních prostředků ve škole a umí je používat. • Žák kriticky hodnotí přijaté informace. 						
<p>Cíle jednotlivých průřezových témat a čtenářství, které chci v dané učební jednotce naplnit</p>	<p>OSV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák uplatňuje neútočné prostředky komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, zaujímá a obhájí své vlastní postoje. • Žák uplatňuje svá práva způsobem, který neútočí na sebeobraz druhých lidí. <p>VDO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák rozvíjí své komunikativní, formulační, argumentační, 						

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<p>dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> Žák prohlubuje schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování.
<p>Cíle učební jednotky</p>	<p>Výchova k občanství</p> <p>RVP:</p> <ul style="list-style-type: none"> Žák uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem. <p>Školní výstupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Žák vyjmenuje základní prostředky komunikace mezi lidmi. Žák kriticky zhodnotí, které prostředky komunikace ve škole fungují a které ne. Žák popíše důležitost a význam výběru slov při komunikaci.
<p>Hodnocení</p> <p>(Z čeho učitel i žáci poznají, že bylo dosaženo cílů a jak to učitel i žáci budou hodnotit)</p>	<p>Učitel dává žákům k jejich výkonům popisnou zpětnou vazbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> žák dostane zpětnou vazbu na to, jak se pomocí pracovního listu vyjádřil k daným tématům; žák dostane zpětnou vazbu na to, jak prezentoval výsledky své práce a názory.
<p>Popis učební jednotky</p>	<p>1. Evokace (8 min)</p> <p>Žáky rozdělíme přibližně do čtveřic. Každý z žáků bez použití slov předvede ostatním ve skupině jednu situaci, kterou včera prožil. Na předvedení situace má každý nejvíce 1 minutu času. Ostatní popíší předvedené slovy.</p> <p>2. Nástroje komunikace (12 min)</p> <p>Žákům rozdáme pracovní list (Příloha A) a vyzveme je, aby se samostatně zamysleli nad prostředky komunikace. Jaké máme prostředky komunikace?</p>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento krok vede k vypracování obecného seznamu prostředků komunikace. Ty dále rozdělíme.

Nejdříve na prostředky komunikace, které může použít samotný *člověk* (ústa, ruce, posunky, grimasy, zvuky, prstová abeceda, mimika). Poté prostředky komunikace, s kterými se žáci mohou setkat *ve městě* (semafor, billboardy, letáky, nástěnky, úřední desky, noviny, místní rozhlas, dopravní značení, jízdní řády). Poslední skupinu tvoří prostředky komunikace, které se používají při komunikaci *na dálku* (satelit, internet, poštovní holubi, morseovka, potrubní pošta).

Poté žáky vyzveme, aby ve čtveřicích sdíleli napsané prostředky a uváděli příklady.

3. Aplikace nástrojů komunikace (15 min)

Ve druhém úkolu žáci ve dvojicích nebo čtveřicích pojmenují nástroje komunikace, které by šly použít v různých situacích ve škole (Příloha B). Žáci si přečtou popis situace, která jim má pomoci odhadnout a najít co nejvíce odpovídajících prostředků komunikace. Je důležité žákům co nejlépe vysvětlit, co všechno může být prostředkem komunikace. V těchto čtyřech situacích se samozřejmě některé nástroje budou opakovat.

Nabídka toho, které prostředky a způsoby komunikace by v situacích mohly být použity, je uvedena v příloze (Příloha C).

V uvedených návrzích příliš nepracujeme s odborným rozdělením na verbální, neverbální, paralingvistickou komunikaci apod., snažíme se spíše hledat co nejkonkrétnější způsoby komunikace z praxe.

Závěrem aktivity se můžeme pokusit žáky dovést ještě k dalším, obecně platným prostředkům komunikace pro jednotlivé oblasti.

4. Efektivní využití prostředků komunikace ve škole (15 min)

Žáci pracují ve dvoučlenných skupinkách s pracovním listem (Příloha D). Další úkol vede žáky k tomu, aby si vytvořili přehled prostředků komunikace, které ve škole mají a které nemají.

Vlevo napíšou prostředky, které ve škole mají, a doplní, jestli fungují, nefungují a proč případně nefungují. Do pravé části napíšou

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

prostředky, které ve škole nejsou, a doplní, jestli by je chtěli a proč. Takto přehledně zjistí, jaké prostředky využívají nebo mohou využívat, jaké jim naopak chybí a jaké by chtěli zavést.

Zde je dobré vést žáky k tomu, aby popsali, co podle nich splňuje fungující prostředek komunikace. Tedy například položit otázku typu „*Co musí splňovat školní rozhlas, aby plnil úlohu prostředku komunikace ve škole?*“

5. Sdílení + diskuse (15 min)

Žáci napíší, co z tabulky vyvodili. Žáci si v diskusi společně naplánují, jak mohou využívat nově objevené komunikační prostředky. Své plány zapisují i s časovým harmonogramem. Učitel je podnítl k tomu, aby závěry, na které přišli, přeměnili ve skutky.

6. Výběr slov při sdělení (15 min)

Nyní se zaměříme na to, jak důležitý je při verbálním sdělení výběr slov.

Žáci pracují v menších skupinkách (2–4členných). Každý z žáků bude prezentovat dvě sdělení imaginární osobě (která ve třídě není). Obsahem sdělení bude reakce na to, že tato osoba učinila dotyčnému škodu na jeho osobní věci. První forma sdělení bude urážející a napadající. Druhá forma sdělení bude věcná, chápající, bude se snažit domluvit na náhradě škody. Žáci sledují, jaká slova byla v obou sděleních použita a popisují je.

Ve třídě proběhne sdílení:

- Proč je důležité při sdělení vybírat slova?
- Jak se cítíte, když vám někdo něco vyjádří urážlivě či agresivně?
- Jaká slova použijeme, aby byla komunikace příjemná a účinná?

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<p>7. Závěrečné shrnutí (10 min)</p> <p>Na závěr každý žák vysloví jednu myšlenku, v jaké komunikační oblasti by se chtěl zlepšit a společně odpoví na otázky:</p> <ol style="list-style-type: none"> Které nástroje komunikace fungují na úrovni města nebo státu obdobně jako na úrovni školy? Jakou roli mají informační a sdělovací prostředky v demokratické zemi? Co je zapotřebí k tomu, aby určitý nástroj komunikace ve škole fungoval? Vzpomenete si na nějakou konkrétní situaci ve škole, kdy jste nevěděli, jak něco sdělit? Jak byste postupovali dnes?
<p>Seznam příloh</p>	<p>Příloha A – Tři úrovně komunikačních prostředků</p> <p>Příloha B – Situace</p> <p>Příloha C – Možné prostředky a způsoby komunikace</p> <p>Příloha D – Tabulky</p>
<p>Autor lekce (realizátor učební jednotky), škola</p>	<p>Tým Politeia</p> <p>Gemini, o. s.</p> <p>Kosárkovo nábřeží 2, 118 00 Praha 1</p>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Závěrečná sebereflexe učitele
(následuje po odučení učební jednotky)

<p>Co se mi osvědčilo během vyučování (co fungovalo, mělo úspěch, z čeho jsem měl/a radost).</p>	—
<p>S jakými problémy (obtížemi) jsem se během vyučování setkal/a.</p>	—
<p>Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).</p>	—

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V tomto listu se budeme zabývat tím, které prostředky ke komunikaci používáme, v jakých situacích a které z nich používáte na vaší škole.

Zamyslete se, co všechno používáte, když chcete někomu něco říci, nebo se naopak něco dozvědět. Své nápady pak roztřídte do níže uvedených oblastí.

<p>ČLOVĚK: Jakými způsoby může člověk komunikovat pomocí vlastního těla?</p>	
<p>MĚSTO: Jaké prostředky komunikace slouží k předávání informací v ulicích města?</p>	
<p>ZEMĚ: Jaké prostředky komunikace máme k dispozici, chceme-li předat informaci lidem v jiné části země nebo světa?</p>	

(Během komunikace ve škole je důležité vědět, s kým hodláme komunikovat, a podle toho volit patřičné prostředky komunikace. Jinak budete patrně komunikovat se svými spolužáky a jinak se svými učiteli. Také sama škola, bude-li chtít vést komunikaci například s veřejností nebo s jinou školou, bude volit odpovídající prostředky komunikace.)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podívejte se na čtyři situace a u každé vyjmenujte co nejvíce prostředků nebo způsobů komunikace, které by v dané situaci bylo možné použít.

SITUACE 1:

Honza přišel ráno do školy. V lavici, kde si včera nechal vypůjčenou kalkulačku od spolužáka Oty, nic nenašel.

Vyjmenujte všechny prostředky a způsoby komunikace mezi spolužáky, které by se daly použít v takové situaci k řešení Honzova problému.

Pro komunikaci se spolužáky použijí tyto prostředky nebo způsoby:

SITUACE 2:

Paní učitelka Hánová přišla s nápadem, že své hodiny bude zahajovat krátkým opakacím testem. Nápad se ostatním učitelům začíná docela líbit a někteří už jej také poprvé vyzkoušeli.

Vyjmenujte všechny prostředky a způsoby komunikace, které byste jako žáci mohli použít k tomu, abyste dali učitelům vědět, že se vám tento způsob vůbec nelíbí a že byste jej raději zrušili, případně nahradili něčím jiným.

Pro komunikaci s učiteli použijí tyto prostředky nebo způsoby:

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SITUACE 3:

Pan ředitel Benda se dozvěděl, že za měsíc přijede do školy na několikadenní návštěvu skupina dětí a učitelů z partnerské školy z Německa. Chce ukázat vlastní školu v nejlepším světle a rád by uspořádal pro návštěvu pestrý program v budově školy. Nápady na program si usmyslel získat od žáků a učitelů.

Vyjmenujte všechny prostředky a způsoby komunikace, které by bylo možno na škole použít, aby se všichni o návštěvě dozvěděli a aby se na ni celá škola mohla připravovat.

Pro celoškolskou komunikaci použijte tyto prostředky nebo způsoby:

SITUACE 4:

Škola chystá oslavu stého výročí svého založení. Bude se jednat o velkou slavnost, která bude probíhat celý týden v průběhu vyučování i po něm. Pozváni budou rodiče, pamětníci, bývalí žáci školy, bývalí zaměstnanci, zástupci města a další významní hosté.

Vyjmenujte všechny prostředky a způsoby komunikace, které by škola mohla při organizaci oslav použít.

Pro komunikaci školy s okolím zvolte tyto prostředky nebo způsoby:

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zde je nabídka toho, které prostředky a způsoby komunikace by v situacích mohly být použity:

<p>Situace 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zeptat se ostatních spolužáků • Zeptat se Oty • Zařídít krátké rozhlasové hlášení po škole • Vyvěsit výzvu na nástěnkách školy • Zeptat se žáků tříd, kteří v učebně byli • Zavěsit výzvu na web školy (spolužáci, školní facebook, ...)
<p>Situace 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Promluvit si s paní učitelkou Hánovou • Promluvit si s třídním učitelem • Napsat paní učitelce Hánové dopis • Zajít za spolužáky z ostatních tříd a zjistit, jak situaci vnímají oni
<p>Situace 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dát informace na nástěnky • Oznamit návštěvu rozhlasem • Zavěsit informace na web • Napsat článek do školního časopisu
<p>Situace 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dát informace na nástěnky • Oznamit návštěvu rozhlasem • Zavěsit informace na web • Napsat článek do školního časopisu • Informovat rodiče na třídních schůzkách • Dát anonci do regionálních periodik • Zajistit reklamu v regionálním rozhlasu (případně TV) • Rozdat lidem ve městě letáky • Napsat významným lidem (zastupitelé města, slavní absolventi, ...), které chce škola pozvat, email, dopis,...

V uvedených návrzích příliš nepracujeme s odborným rozdělením na verbální, neverbální, paralingvistickou komunikaci apod., snažíme se spíše hledat co nejkonkrétnější způsoby komunikace z praxe.

Závěrem aktivity se můžeme pokusit žáky dovést ještě k dalším, obecně platným prostředkům komunikace pro jednotlivé oblasti.

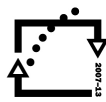
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zamysleli jsme se nad veškerými možnými prostředky komunikace a také nad jejich využitím ve škole. Vyplňte do tabulky prostředky komunikace, které už na škole máte a zvažte, zda fungují či nefungují. Dále doplňte ty, které nemáte a zároveň napište, zda byste je chtěli zavést a proč.

MÁME	FUNGUJE	NEFUNGUJE	PROČ NEFUNGUJE?

NEMÁME	ZAVEDL(A) BYCH JEJ	PROČ BY JEHO ZAVEDENÍ MĚLO SMYSL?

